

การพัฒนารูปแบบการฝึกซ้อมวงโยธวาทิต ทัศนศึกษา โรงเรียนในจังหวัดมหาสารคาม
และจังหวัดกาฬสินธุ์

Developing a Model for Rehearsal for a Marching Band, a Case Study of
Schools in Maha Sarakham Province and Kalasin Province

ถวัลย์ชัย สวนมณฑา^{1*}, วรเชษฐ์ วรพูนันท์², กานนท์ เวชกามา³

Thawanchai Suanmontha^{1*}, Worachet Woraphunnat², Kanon Vejkama³

¹วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

*Corresponding Author; Email: tawanchai.s@msu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษากระบวนการฝึกซ้อมวงโยธวาทิตที่ได้รับรางวัล โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม และ จังหวัดกาฬสินธุ์ 2) ศึกษาปัญหาการฝึกซ้อมวงโยธวาทิตที่ได้รับรางวัล โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม และ จังหวัดกาฬสินธุ์ 3) แนวทางในการพัฒนางวงโยธวาทิตโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ ครูผู้ควบคุม วงโยธวาทิตที่ได้รับรางวัล การเก็บรวบรวมโดยใช้เครื่องมือคือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสร้างข้อสรุป

ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการฝึกซ้อมวงโยธวาทิตที่ได้รับรางวัล โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม และ จังหวัดกาฬสินธุ์ มีการวางแผนการฝึกซ้อมไว้ล่วงหน้าเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ใช้แบบฝึกหัดที่มีคุณภาพ มีการฝึกพื้นฐานการใช้ลม การตัดลิ้น การวางรูปปาก การพัฒนาคุณภาพการบรรเลงฝึกซ้อมเดี่ยว ร่วมกลุ่มฝึกซ้อม และฝึกซ้อมรวมวง การฝึกซ้อมมีองค์ประกอบดังนี้ เทคนิค ลักษณะของเสียง ความสมดุล ความแม่นยำของเสียง ความดังเบา เสียงประสาน 2) พบปัญหาในการฝึกซ้อมนักเรียนวงโยธวาทิตที่ได้รับรางวัล โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม และ จังหวัดกาฬสินธุ์ ดังนี้ 2.1) นักเรียนต้องกักรับส่ง จึงทำให้มีเวลาฝึกซ้อมจำนวนจำกัด 2.2) เครื่องดนตรีถูกใช้งานมาเป็นเวลานานหลายปีจึงมีผลต่อคุณภาพเสียง 2.3) ห้องฝึกซ้อมดนตรีมีจำนวนเพียงห้องเดียว ไม่เพียงพอต่อการฝึกซ้อม 2.4) ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอต่อการฝึกซ้อม อีกทั้งต้องทำหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย 2.5) ปัญหา นักเรียนขอลาออก ผู้ปกครองยังไม่เห็นความสำคัญของการฝึกซ้อมดนตรี 2.6) ปัญหาเรื่องคุณภาพเสียงในการบรรเลง 2.7) ปัญหาการเลือกบทเพลงใช้ในการประกวด 3) แนวทางการพัฒนางวงโยธวาทิตโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม และ จังหวัดกาฬสินธุ์ โรงเรียนต้องมีนโยบายการพัฒนางวงโยธวาทิตอย่างชัดเจน ควรมีหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนจัดอบรมครูผู้สอนวงโยธวาทิต และ จัดการประกวดวงโยธวาทิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อเป็นต่อยอดให้เยาวชนได้พัฒนาสู่สากลต่อไป

คำสำคัญ: รูปแบบการฝึกซ้อม, วงโยธวาทิต, แนวทางการพัฒนา,

ABSTRACT

This research aims to 1) study the process of practicing award-winning marching bands. Secondary schools in Maha Sarakham Province and Kalasin Province 2) Study the problem of the award-winning marching band rehearsal Secondary schools in Maha Sarakham Province and Kalasin Province 3) Guidelines for the development of the Secondary School marching band This was a qualitative research by interviewing the award-winning teacher in charge of the marching band. Collecting using tools is An in-depth interview form analyzes the data by creating a conclusion.

The results of the research showed that 1) the award-winning marching band practice process Secondary schools in Maha Sarakham Province and Kalasin Province Exercises are planned in advance as a clear guideline. Use quality exercises There were basic training on the use of air, tongue cutting, mouth positioning, performance improvement, single practice, group practice. and practicing as a group the rehearsal consisted of the following elements: technique, sound characteristics, balance, sound tightness, low volume, harmonious tone. 2) There was a problem in practicing the award-winning marching band students. Secondary schools in Maha Sarakham and Kalasin provinces are as follows: 2. 1) Students must use a shuttle bus. Therefore, there is a limited amount of time to practice. 2.2) The instrument has been used for many years, thus affecting the sound quality. 2. 3) There is only one music practice room. Not enough to practice. 2.4) Teachers are insufficient for practicing and must perform other duties as assigned. 2.5) Student resignation problem. Parents still do not see the importance of music practice 2 6) Problems in sound quality in playing 2.7) Problems in choosing songs for the contest 3) Guidelines for development of marching bands in secondary schools in Maha Sarakham and Kalasin provinces Schools must have a clear marching band development policy. There should be government or private agencies to organize training for marching band teachers. and organizing a marching band contest in the northeastern region in order to extend the youth to international development

Keywords: training style, marching band, development guidelines,

บทนำ

ดนตรี เป็นภาษาที่คนทั่วโลกถือว่าเป็นภาษาสากลที่ใช้สื่อสารทั้งโลก เพราะไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนดนตรีก็ยังเป็นสื่อภาษาสากลที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมในแต่ละประเทศ ในแต่ละท้องถิ่น หรือจะกล่าวได้ว่าดนตรีเป็นศิลปะอีกอย่างหนึ่งที่ผู้บรรเลงต้องมีทักษะ ต้องมีความอ่อนโยน และต้องเข้าใจถึงอารมณ์ของบทเพลงที่แสดงออกมา อีกทั้งผู้บรรเลง หรือนักดนตรีต้องหมั่นฝึกซ้อมพัฒนาการบรรเลงของตัวเอง

การพัฒนาหมายถึงกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงที่มีการวางแผนไว้โดยเฉพาะ การพัฒนาการฝึกซ้อมดนตรีเป็นกุญแจสำคัญในการฝึกทักษะทางด้านดนตรี จะต้องมีขั้นตอนการพัฒนาจากเริ่มต้นจนมีความ

เชี่ยวชาญและมีการวางแผนการฝึกซ้อม อีกทั้งมีกระบวนการเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการบรรเลงทั้งเดี่ยว กลุ่ม และการรวมวง

กระบวนการฝึกซ้อมถือเป็นส่วนสำคัญที่เกิดขึ้นในกิจกรรมที่มีลักษณะของการปฏิบัติหรือการเคลื่อนไหวในรูปแบบต่างๆ เช่นกิจกรรมการวาดภาพ กิจกรรมอยู่ค่ายพักแรม กิจกรรมการแสดงดนตรี เป็นต้น ในแต่ละกิจกรรมเพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ทุกกิจกรรม ต้องมีลำดับขั้นตอน มีการวางแผน (สุกรี เจริญสุข ;2541)

วงโยธวาทิตเป็นวงดนตรีที่เล่นรวมกันได้รับการเผยแพร่มาจากวงดนตรีทางตะวันตก ประกอบด้วยเครื่องดนตรี 3 ประเภทได้แก่ เครื่องดนตรีประเภทเครื่องลมไม้ เครื่องดนตรีประเภทเครื่องลมทองเหลือง เครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีประกอบจังหวะ วงโยธวาทิตมีลักษณะการบรรเลง คือ ลักษณะการเดินบรรเลง ลักษณะการแปรขบวน และลักษณะการนั่งบรรเลงเรียกชื่ออีกอย่างหนึ่งว่า คอนเสิร์ตแบนด์ (Concert Band) วงโยธวาทิตใช้ในภารกิจของทหารมานานแล้ว ปัจจุบันเป็นที่นิยมในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา และในสถานศึกษาระดับสูงขึ้นไป (ถวัลย์ชัย สวมนมณฑา ;2547)

สุกรี เจริญสุข (2541) ได้กล่าวถึงดนตรีว่า ดนตรีเป็นวิชาที่ว่าด้วยความถนัดของแต่ละบุคคลแต่สามารถฝึกฝนจนเกิดความชำนาญได้ ดนตรีเป็นวิชาที่ทักษะต้องทำซ้ำ ๆ ทำบ่อยๆ จนเกิดความชำนาญ สิ่งที่ทำบ่อยๆ คนเราย่อมทำสิ่งนั้นได้ดี เก่งหรืออัจฉริยะไม่ได้ติดตัวมาตั้งแต่เกิด ดังนั้นความลับของการฝึกซ้อมดนตรีคือการทำซ้ำ ๆ จนเป็นเรื่องง่ายเป็นไปตามธรรมชาติ

การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมการให้นักเรียนที่เป็นเยาวชนของชาติได้เรียนในระดับสูงขึ้นไปและการวางแผนอาชีพในอนาคต จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาในระดับนี้มุ่งให้นักเรียนมีความรู้ทางด้านวิชาการและวิชาชีพเหมาะสมกับวัย ความต้องการและความสนใจตลอดจนความถนัดของแต่ละบุคคล. (กระทรวงศึกษาธิการ; 2551)

การประกวดวงโยธวาทิต เป็นกิจกรรมดนตรีอีกประเภทหนึ่ง ที่มีจุดประสงค์เพื่อการพัฒนาให้เยาวชนมีทักษะ มีฝีมือการบรรเลงดนตรีประเภทเครื่องเป่า เครื่องตี ความมีระเบียบวินัย การทำงานเป็นหมู่คณะ ความสามัคคี ความพร้อมเพรียง ปัจจุบันสถาบันการศึกษาในประเทศไทยให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนวงโยธวาทิตมากขึ้นโดยเฉพาะโรงเรียนที่อยู่ในระดับมัธยมศึกษา เนื่องด้วยสภาพและช่วงอายุของนักเรียนมีความเหมาะสมที่พร้อมจะฝึกหัดดนตรี อีกทั้งจะเป็นพื้นฐานที่ดีในการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไป ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีวงโยธวาทิตที่มีคุณภาพจำนวนมากจะเห็นได้จากผลการประกวดในระดับต่างๆ รวมถึงระดับชาติ แสดงว่า มีกระบวนการฝึกซ้อมที่มีประสิทธิภาพ แต่ส่วนใหญ่วงโยธวาทิตเหล่านั้นจะกระจุกตัวอยู่ตามจังหวัดที่มีขนาดใหญ่ไม่กี่จังหวัด สำหรับวงโยธวาทิตในจังหวัดที่มีขนาดเล็กลงมาจากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นมีวงโยธวาทิตที่ได้รับรางวัลในการประกวดเช่นกัน แต่มีจำนวนไม่มากนัก (กรมพลศึกษา ;2559)

สำหรับงานวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการฝึกซ้อมวงโยธวาทิต กรณีศึกษา โรงเรียนในจังหวัดมหาสารคาม จังหวัดกาฬสินธุ์ ในเขตการศึกษาของจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ของประเทศไทยเท่าที่ผู้วิจัยค้นคว้า ยังไม่มีงานวิจัยเรื่องดังกล่าว ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา กระบวนการการฝึกซ้อมของวงโยธวาทิต ซึ่งเป็นจังหวัดขนาดเล็กขาดทรัพยากรด้านต่างๆ แต่มีผลสำเร็จในการประกวดวงโยธวาทิต อีกทั้งเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ควบคุมวง หรือครูผู้สอนวงโยธวาทิตที่มีความต้องการมีแนวทางการพัฒนางวงโยธวาทิตของโรงเรียนสู่การเป็นวงโยธวาทิตที่มีคุณภาพในระดับชาติ ระดับนานาชาติในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการการฝึกซ้อมวงโยธวาทิตที่ได้รับรางวัล โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม และ จังหวัดกาฬสินธุ์
2. เพื่อศึกษาปัญหาการฝึกซ้อมวงโยธวาทิตที่ได้รับรางวัล โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม และ จังหวัดกาฬสินธุ์
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนางวงโยธวาทิตโรงเรียนมัธยมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualities Research) เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) นำข้อมูลมาสังเคราะห์โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการฝึกซ้อมวงโยธวาทิตและการวิเคราะห์สภาพปัญหาของการฝึกซ้อมที่มุ่งเน้นแนวทางการพัฒนางวงโยธวาทิต

ขั้นตอนที่ 2 สร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) และแบบสังเกต สำหรับสัมภาษณ์ครูผู้ควบคุมวงโยธวาทิตในจังหวัดมหาสารคาม จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่มีผลงานการได้รับรางวัล เพื่อทราบปัญหา ขั้นตอน เทคนิค วิธีการฝึกซ้อมการพัฒนางวงโยธวาทิตและองค์ประกอบที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประกวดวงโยธวาทิต จากนั้นเชิญ พ.ต.ท. ดร. ทีฆา โพธิเวส ดร. วานิช โปตะวานิช ดร. นิพัทธ์ กาญจนนุต์ด้านวงโยธวาทิต ตรวจสอบเครื่องมือ เป็นแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูล ประวัติวงโยธวาทิต ประวัติครูผู้ควบคุม /ผู้ฝึกซ้อม ตอนที่ 2 กระบวนการฝึกซ้อมวงโยธวาทิต ปัญหาของวงโยธวาทิต แนวทางการพัฒนางวงโยธวาทิต

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ครูผู้ควบคุมวงโยธวาทิตที่มีรางวัลจากการประกวดวงโยธวาทิตผู้เชี่ยวชาญด้านวงโยธวาทิต คณะกรรมการการประกวด

ขั้นตอนที่ 4 นำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปผล แล้วนำเสนอการพัฒนารูปแบบการฝึกซ้อมวงโยธวาทิต กรณีศึกษา โรงเรียนในจังหวัดมหาสารคาม จังหวัดกาฬสินธุ์

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการฝึกซ้อมวงโยธวาทิต กรณีศึกษา โรงเรียนในจังหวัดมหาสารคาม จังหวัดกาฬสินธุ์มีผลการวิจัยสรุปได้ 3 ประเด็น ดังนี้

1. กระบวนการการฝึกซ้อมวงโยธวาทิตที่ได้รับรางวัล โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม และ จังหวัดกาฬสินธุ์
2. ปัญหาการฝึกซ้อมวงโยธวาทิตที่ได้รับรางวัล โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม และ จังหวัดกาฬสินธุ์
3. แนวทางในการพัฒนางวงโยธวาทิตโรงเรียนมัธยมศึกษา

กระบวนการการฝึกซ้อมวงโยธวาทิตที่ได้รับรางวัล โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดกาฬสินธุ์

1. วงโยธวาทิตมีการวางแผน การฝึกซ้อมไว้อย่างชัดเจน การฝึกซ้อมจะทำในช่วงเช้าก่อนเข้าเรียน ตั้งแต่เวลา 7.30-8.30 น. และการฝึกซ้อมหลังเลิกเรียน ตั้งแต่เวลา 15.45 – 16. 45 น. มีโรงเรียนที่ทำการฝึกซ้อมทั้งเช้าและเย็น อีกทั้งมีการฝึกซ้อมเพิ่มจากวันธรรมดาที่เรียน โดยจัดให้มีการฝึกซ้อมวันเสาร์และอาทิตย์ โดยจะฝึกซ้อมเวลา 10.00 – 16.00 น. หรือก่อนการบรรเลงในกิจกรรมต่างๆ จะทำการเข้าค่ายฝึกซ้อมจำนวน 3-5 วัน การฝึกซ้อมในแต่ละวันประกอบด้วย การฝึกลม การเป่า โน้ตลากเสียงยาว(Long Tone) การเป่าโน้ตตามลักษณะเสียง (Articulation) การฝึกซ้อมเพื่อการประกวด จะจัดกิจกรรมการเข้าค่ายพักค้างแรมที่ โรงเรียน โดยมีวิทยากรจากภายนอก และศิษย์เก่ามาช่วยฝึกซ้อมให้กับนักเรียน การฝึกซ้อมวงโยธวาทิตนอกจากจะต้องมีระเบียบวินัยแล้วยังต้องการความพร้อมเพรียง มีความสม่ำเสมอในการฝึกซ้อม การฝึกซ้อมมีการจัดลำดับเนื้อหาเป็นอย่างดี และมีความเหมาะสมกับนักเรียน

2. วงโยธวาทิตมีตำราแบบฝึกหัดเป็นสื่อทางด้านดนตรีที่มีความสำคัญสำหรับใช้ในการฝึกซ้อมเพื่อพัฒนาทักษะการเล่นดนตรีของนักเรียน โรงเรียนในจังหวัดมหาสารคาม และกาฬสินธุ์จะใช้แบบฝึกหัดที่เหมือนกัน คือ Essential Element 2000 โดยมีเนื้อหาเหมาะสมกับการฝึกซ้อมพื้นฐาน ใช้ในการฝึกซ้อมพัฒนาเทคนิคได้เป็นอย่างดี อีกทั้ง มีบทเพลงสั้นๆ ฝึกการบรรเลงรวมกัน

3. วงโยธวาทิตมีการฝึกซ้อมพื้นฐาน การปฏิบัติเครื่องดนตรีที่อยู่ในวงโยธวาทิต มีการฝึกลมเพื่อนำลมไปใช้กับเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า มีการเรียนทฤษฎีโน้ต คำศัพท์ทางดนตรี และสำหรับเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีประกอบจังหวะจะแยกออกไปฝึกซ้อมโดยเน้นการฝึกที่มีผลต่อคุณภาพของเสียง

4. วงโยธวาทิตมีกระบวนการขั้นตอนการฝึก การฝึกซ้อมเดี่ยว การฝึกซ้อมกลุ่มและการฝึกซ้อมรวมวง เพื่อให้ให้นักเรียนแต่ละคนฝึกซ้อมโน้ตของตัวเอง ครูจะเน้นให้นักเรียนเล่นบทเพลงให้ถูกต้องตามเครื่องหมาย ลักษณะเสียง (Articulation) หายใจตรงที่กำหนด เครื่องหมายความดัง- เบา (Dynamic) หลังจากนักเรียนบรรเลงได้ถูกต้องแล้วจะฝึกซ้อมเป็นกลุ่ม เช่น กลุ่มทรัมเป็ต กลุ่มทอมโบน เป็นต้น หลังจากนั้นนำนักเรียนมาบรรเลงรวมวง โดยมีองค์ประกอบ ความสมดุลของเสียง เสียงที่ถูกต้องไม่เพี้ยน เพื่อให้มีคุณภาพของการบรรเลง

5. วงโยธวาทิตมีการฝึกซ้อมสำหรับการประกวด โดยบรรเลงตามเกณฑ์การให้คะแนนของคณะกรรมการ ได้แก่ การบรรเลงรวมกัน (Ensemble/Musicianship) การบรรเลงรวมกลุ่มและความเป็นดนตรี การบรรเลงเสียงที่ถูกต้อง (Intonation) หมายถึงเรื่องของความถูกต้องของระดับเสียง เสียงไม่เพี้ยน ความสมดุล (Balance) หมายถึงเรื่องของความสมดุลของเสียงรูปแบบของการจัดวงมีผลต่อเรื่องนี้ สมดุลของเสียงแนวตั้งเป็นเรื่องของคอร์ดต่าง ๆ สมดุลของเสียงแนวนอนเป็นเรื่องของทำนองหลักกับทำนองรอง (Counter point) หากวงใดสามารถสร้างดุลยภาพในการบรรเลงทั้งในเรื่องสมดุลสามเหลี่ยม สมดุลแนวตั้ง (Chord) และสมดุลแนวนอน (Melody & Counterpoint) การบรรเลงของวงนั้นก็น่าฟัง คุณภาพของเสียง(Tone quality) หมายถึงคุณภาพของเสียง เป็นเสียงของนักดนตรีที่ผลิตออกมามีความไพเราะน่าฟัง แสดงถึงว่านักดนตรีมีทักษะการเล่นที่ดี รูปแบบการบรรเลง (Style) หมายถึงรูปแบบของการบรรเลง บทเพลงในโลกนี้มีหลายรูปแบบวิธีการบรรเลงก็ต่างกันไปด้วย เช่น เพลง Jazz กับ Classic หรือ March แนวทางการบรรเลงแตกต่างกัน ดนตรีคลาสสิกในยุคต่าง ๆ ก็มีรูปแบบที่ต่างกัน เพลงยุค Baroque กับ Classic หรือ ยุค Romantic ไปถึงเพลง Contemporary

ปัญหาการฝึกซ้อมวงโยชวาทิตที่ได้รับรางวัล โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม และ จังหวัดกาฬสินธุ์

1. นักเรียนมีเวลาฝึกซ้อมน้อย วงโยชวาทิตจะมีโครงการความสามารถพิเศษทางด้านดนตรีสากล จำนวนนักเรียนที่รับเข้ามาในวงส่วนใหญ่จะคิดตามเปอร์เซ็นต์ที่โรงเรียนรับได้ทั้งหมด โดยแบ่งเป็นระดับ ม.ต้น และม.ปลาย นักเรียนเหล่านี้จะมีเงื่อนไขเข้าเรียนโดยต้องทำการฝึกซ้อมวงโยชวาทิต แต่นักเรียนดังกล่าวมีจำนวนไม่เพียงพอต่อวงโยชวาทิตจึงต้องจัดตั้งเป็นกิจกรรมวงโยชวาทิตรับสมัครนักเรียนเพิ่มเติม ในหนึ่งสัปดาห์จะมีการเรียนการสอนเพียง 1 คาบ ทำให้เกิดปัญหาในการฝึกซ้อม ดังนั้นจึงเพิ่มเวลาการเรียนเพื่อฝึกซ้อมวงโยชวาทิตนักเรียนจะต้องฝึกซ้อมหลังเลิกเรียน เวลา 15.30 ถึง 16.30 หลังจากนั้นนักเรียนจะต้องกลับรถรับส่งจำเป็นจะต้องขึ้นรถให้ทันเวลาเพื่อกลับบ้าน จึงมีเวลาฝึกซ้อมน้อยในแต่ละวัน

2. เครื่องดนตรีเก่า วงโยชวาทิตมีเครื่องดนตรีที่มีอายุการใช้งานนานแล้ว ส่วนใหญ่จะอายุมากกว่า 10 ปี บางทีก็ 20 ปีขึ้นไป ถึงแม้จะมีการซ่อมบำรุงประจำปีตามงบประมาณของโรงเรียนแล้วก็ตาม นักเรียนขาดการดูแลรักษาเครื่องดนตรีจึงมีผลต่อการบรรเลงดนตรีตามคุณภาพของการเสื่อมของเครื่องดนตรี

3. โรงเรียนมีห้องเรียนจำกัด โรงเรียนส่วนใหญ่จะมีห้องดนตรีเพียงห้องเดียว ใช้เป็นห้องซ้อมดนตรี เก็บเครื่องดนตรี เก็บอุปกรณ์ต่างๆ ใช้เป็นห้องเรียนวิชาดนตรีสำหรับนักเรียนทั่วไป ดังนั้นจึงทำให้เวลาแบ่งกลุ่มฝึกซ้อม ซึ่งมีหลายกลุ่ม จำเป็นจะต้องใช้สถานที่ใต้อาคารเรียนซึ่งทำให้มีเสียงรบกวนกับนักเรียนทั่วไป และครูในโรงเรียน อีกทั้งเกิดมลพิษทางเสียง ทำให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนรอบข้าง รบกวนผู้คนในชุมชน ทำให้มีหนังสือเรียนเกี่ยวกับการใช้เสียงของโรงเรียน จึงมีผลต่อการฝึกซ้อมดนตรี

4. ครูผู้สอนดนตรีจะมีคนเดียว ซึ่งส่งผลกระทบต่อวงโยชวาทิต คือ เครื่องดนตรีในวงโยชวาทิตมี 3 กลุ่ม กลุ่มเครื่องลมไม้ กลุ่มเครื่องทองเหลือง กลุ่มเครื่องตีประกอบจังหวะ ครูผู้สอนควรมีอย่างน้อย 2 คน ครูที่มีความรู้เรื่องเครื่องลม 1 คน ครูผู้มีความรู้เครื่องตีประกอบจังหวะ 1 คน โรงเรียนมีครูดนตรีเพียงคนเดียว และครูจะต้องทำงานอื่นอีกตามโรงเรียนมอบหมาย เช่น เป็นหัวหน้ากลุ่มสาระ เป็นครูเวรประจำ ส่งผลให้มีปัญหาต่อการควบคุมการฝึกซ้อมวงโยชวาทิต

5. วงโยชวาทิตจะมีปัญหานักเรียนขอลาออก ประกอบกับผู้ปกครองยังไม่เห็นความสำคัญของการฝึกซ้อมวงโยชวาทิต จึงมีผลทำให้จำนวนนักเรียนที่เล่นในวงโยชวาทิตมีจำนวนน้อยลง อีกทั้งนักเรียนจบการศึกษาในแต่ละปี จะทำให้นักเรียนที่บรรเลงวงโยชวาทิตมีจำนวนไม่ครบวง มีผลทำให้ตอนเปิดภาคเรียน กิจกรรมต่างๆ ของวงโยชวาทิตต้องทำการบรรเลงไม่สามารถบรรเลงได้หรือบรรเลงได้แต่ไม่ครบวง

6. วงโยชวาทิตมีปัญหาเรื่องคุณภาพเสียงในการบรรเลง เนื่องจากมีเวลาฝึกซ้อมน้อย เครื่องดนตรีอาจไม่ได้มาตรฐาน เครื่องดนตรีมีการชำรุดต่อตั้งเสียงปรับจูนเสียงไม่ได้ จึงมีผลต่อคุณภาพเสียงการผลิตเสียงของนักเรียน อีกทั้งส่งผลกระทบต่อบรรเลงในภาพรวมทำให้บทเพลงที่บรรเลงไม่มีความไพเราะ

7. วงโยชวาทิตมีปัญหา การเลือกบทเพลงใช้ในการประกวด เนื่องจากการประกวดแต่ละรายการจะมีระเบียบการประกวดเป็นการเฉพาะของการประกวดนั้นๆ อีกทั้งบทเพลงที่มีอยู่มีจำนวนจำกัดบางครั้งนักเรียนมีความพร้อมในการประกวดแต่หาบทเพลงตามระเบียบการประกวดนั้นไม่ได้

แนวทางในการพัฒนาวงโยธวาทิตโรงเรียนมัธยมศึกษา

แนวทางการพัฒนาวงโยธวาทิตในโรงเรียนของครูผู้สอน ครูผู้ฝึกซ้อมมีความต้องการดังนี้

โรงเรียนที่มีวงโยธวาทิตมีความต้องการให้มีแผนงานหรือโครงการที่จะดำเนินงานอย่างเป็นระบบที่เกี่ยวกับกิจกรรมวงโยธวาทิตของโรงเรียน โดยมีการกำหนดหลักการ วิธีการล่วงหน้า เป็นขั้นตอน เพื่อเป็นแนวในการดำเนินงาน

ครูผู้สอนวงโยธวาทิตต้องการ ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการเรียนดนตรี สามารถประกอบอาชีพได้ นอกจากเป็นครูดนตรีซึ่งเป็นอาชีพที่มั่นคง ยังประกอบอาชีพนักดนตรี นักร้อง นักประพันธ์เพลง โรงเรียนต้องมีกิจกรรมการเข้าค่ายฝึกซ้อม นักเรียนใหม่ เพื่อมีเวลาในการฝึกซ้อมมากขึ้น โรงเรียนควรเปิดห้องเรียนพิเศษด้านดนตรี หรือ โครงการห้องเรียนศิลปะดนตรี เพื่อให้ให้นักเรียนที่มีความถนัดดนตรีได้เรียน โรงเรียนควรหางบประมาณเพิ่ม เพื่อจัดการซื้อเครื่องดนตรีสะสมปีละ 1-2 ชิ้น อีกทั้งจัดกิจกรรมเพื่อหาทุนในการจัดหาเครื่องดนตรี และหาหน่วยงานมาสนับสนุนให้มีเครื่องดนตรีที่มีคุณภาพใช้บรรเลงในวงดนตรี เช่น สมาคมศิษย์เก่า วัด องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เนื่องจากครูผู้สอนวงโยธวาทิตมีจำนวนน้อย โรงเรียนควรมีงบประมาณเพื่อจัดจ้างครูที่มีความชำนาญมาสอนเครื่องเป่า หรือเครื่องตีเพื่อเพิ่มจำนวนครูที่สอนวงโยธวาทิต หรือมีโครงการนำศิษย์เก่าวงโยธวาทิตมาช่วยฝึกซ้อมในเวลาหลังเลิกเรียนโดย โรงเรียนมอบวุฒิบัตรแก่ศิษย์เก่าดังกล่าว

แนวทางในการพัฒนาครูดนตรี คือต้องมีความต้องการให้มีหน่วยงานจัดอบรมฯ เพื่อให้ครูมีความรู้ มีทักษะเรื่องวิธีการฝึกซ้อม การบริหารจัดการวงโยธวาทิต ทั้งนี้เป็นการแก้ปัญหาครูผู้ฝึกซ้อมวงโยธวาทิตที่มีเพียงคนเดียว หรือจัดการอบรมฯ ผู้อำนวยการโรงเรียนให้มีความรู้ด้านการบริหารวงโยธวาทิต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำกิจกรรมของวงโยธวาทิต ถ้ามีการจัดการประกวดวงโยธวาทิตในระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือก็จะเป็นการดีในการพัฒนาวงโยธวาทิตทั้งนี้จะทำให้นักเรียน ครู โรงเรียน ที่ส่งเข้าประกวดมีจุดมุ่งหมายในการฝึกซ้อม นอกเหนือจากการบรรเลงในกิจกรรมของโรงเรียน กิจกรรมบริการชุมชน ควรมีการจัดตั้งกลุ่มครูผู้ฝึกซ้อมวงโยธวาทิตเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการฝึกซ้อม แบบฝึกหัด บทเพลงของวงโยธวาทิต

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการฝึกซ้อมวงโยธวาทิตกรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดกาฬสินธุ์ วงโยธวาทิตที่ได้รับรางวัลจากการประกวดมีกระบวนการมีขั้นตอนการสอนวงโยธวาทิตให้เกิดความพร้อมเพียงมีคุณภาพในการบรรเลงจะต้องมีระเบียบวินัย ต้องใช้เวลาพอสมควรเพื่อให้นักเรียนพัฒนาในการบรรเลงดังนั้นก็การฝึกซ้อมถือเป็นหัวใจสำคัญการฝึกซ้อมอย่างต่อเนื่อง และมีแผนการฝึกซ้อมอย่างชัดเจนทั้งด้านทฤษฎีเพื่อนำความรู้ไปสู่วิธีปฏิบัติเพื่อให้นักเรียนเกิดความชำนาญในการบรรเลง ทั้งการฝึกซ้อมเดี่ยว การฝึกซ้อมกลุ่ม ที่ดีจะส่งผลต่อการบรรเลงรวมวง การฝึกซ้อมนอกจากจะมีจุดประสงค์ที่ชัดเจนแล้ว ควรมีการแนะนำข้อที่นักเรียนต้องแก้ไขด้วย ผู้ที่มีส่วนพัฒนานักเรียนก็คือครูผู้สอน หรือครูผู้ควบคุมวง ต้องหาเทคนิควิธีการต่างๆ เพื่อให้นักเรียนไปสู่เป้าหมาย

วงโยธวาทิตที่เข้าประกวดครูจะต้องศึกษาระเบียบ เกณฑ์การให้คะแนนการประกวดให้ชัดเจนถูกต้อง ต่อมาหาบทเพลงที่จะทำการประกวดโดยดูจากความสามารถของนักเรียนตามหลักแล้วควรหาบทเพลงที่มีความยากกว่าความสามารถของนักเรียน เพื่อท้าทายให้นักเรียนมีความต้องการจะพัฒนาทักษะการบรรเลง ไม่ควรเลือกเพลงเดิมที่ประกวดมาแล้วเพราะจะทำให้คณะกรรมการมีความคิดเห็นว่างไม่มีการพัฒนา เมื่อได้บทเพลงที่จะเข้าประกวดครูต้องประชุม อธิบายบทเพลงแต่ละเพลงที่ใช้ในการบรรเลงประกวด เสร็จแล้ว แยกฝึกซ้อม

ส่วนตัว ครูต้องเน้นเครื่องหมายในบทเพลง เช่นเครื่องหมายลักษณะเสียง เครื่องหมายตั้ง- เบา อย่าข้ามรวมวง จนกว่านักเรียนทุกคนเล่นบทเพลงได้เป็นอย่างดี เมื่อนักเรียนบรรเลงได้แล้ว ควรมีการเปลี่ยนสถานที่บรรเลงและต้องจับเวลาไม่ให้เกิน หรือขาดตามที่มีการประกวดกำหนดไว้ ต้องมีการซ้อมใหญ่เหมือนการประกวดจริง โดยต้องนำผู้เกี่ยวข้องมาซ้อมด้วย

สำหรับการฝึกซ้อมควรเริ่มต้นจากขั้นตอนที่หนึ่งฝึกซ้อมเดี่ยว เป็นการฝึกซ้อมเพื่อพัฒนาความสามารถหรือปรับปรุงการเล่นที่ไม่ถูกต้อง ทั้งการบรรเลงและเทคนิคต่างๆ ที่อยู่ในเพลง ควรมีครู รุ่นพี่ หรือวิทยากร เฉพาะเครื่อง มาช่วยบอกวิธีการเล่นที่ถูกต้อง ขั้นตอนที่สอง สำหรับการฝึกซ้อมกลุ่ม เช่นกลุ่มทรัมเปต กลุ่มคาร์เนท เป็นการฝึกซ้อมเพื่อพัฒนาความสามารถหรือปรับปรุงการเล่นให้ดีขึ้น ทั้งการบรรเลงและเทคนิคต่างๆ ที่อยู่ในเพลง เน้นการบรรเลงของเครื่องดนตรีให้เข้ากัน ในส่วนนี้อาจจะใช้แบบฝึกหัดรวมวงเข้ามาสอน ครู หรือ รุ่นพี่ต้องคอยดูแล เพื่อให้การบรรเลงไปในทิศทางเดียวกัน ขั้นตอนที่สามการฝึกซ้อมต้องแบ่งการฝึกซ้อมเป็นกลุ่มประเภทเครื่องดนตรี กลุ่มเครื่องดนตรีเครื่องเป่าลมไม้ (Woodwind) กลุ่มเครื่องเป่าลมทองเหลือง(Brass) กลุ่มเครื่องตีประกอบจังหวะ (Percussion) การฝึกเน้นการเล่นเครื่องดนตรีให้เข้ากัน โดยนำเพลงที่ใช้ประกวดมาฝึกซ้อม ครู รุ่นพี่ หรือวิทยากรพิเศษ จะต้องปรับทิศทางการเล่นให้ไปในแนวเดียว จะสังเกตได้ว่า ในขั้นตอนนี้จะมีเครื่องดนตรีในกลุ่มเพิ่มขึ้น ที่สำคัญจะมีความเพี้ยนของเสียง(Intonation)เนื่องจากเครื่องดนตรีมาบรรเลงรวมกันเป็นจำนวนมาก ควรมีการเทียบเสียงให้ตรงโดยเครื่องเทียบเสียง ขั้นตอนที่สี่ การฝึกซ้อมรวมวง เป็นการฝึกซ้อมขั้นตอนสุดท้าย เนื่องจากมีเครื่องดนตรีจำนวนมากขั้นตอนนี้จะต้องมีการวอร์มเป่าเครื่องดนตรีก่อนอาจจะใช้แบบฝึกหัดรวมวง ส่วนใหญ่แบบฝึก จะแบ่งเป็นข้อๆ ตามเทคนิคอยู่แล้ว หรือวงโยชวาทิตสามารถเขียนแบบฝึกขึ้นเองก็ได้ซึ่งมีหลายวงที่นำท่อนเพลงที่ใช้ประกวดมาฝึก ครูอาจมอบหมายให้ หัวหน้าวงทำการฝึกซ้อมขั้นตอนนี้ ต่อจากนั้นปรับจูนเสียงของวงให้เข้ากัน หลังจากนั้นจะเป็นการปรับการบรรเลงเนื้อหาของบทเพลงที่ใช้ประกวด ในขั้นตอนนี้ครูจะต้องปรับการบรรเลงเรื่อง จังหวะการเล่นรวมกัน เทคนิคการบรรเลง ลักษณะเสียง การบรรเลงให้สมดุล หน้าทีของการบรรเลงไครบรรเลงแนวเมโลดี ไครบรรเลงแนวคอร์ด ทำการสอนให้เข้าใจในการบรรเลงบทเพลงร่วมกัน โดยเฉพาะการบรรเลงให้ได้เสียงที่มีคุณภาพ

โรงเรียนที่มีการรับนักเรียนความสามารถพิเศษทางด้านดนตรี โรงเรียนที่มีโครงการเรียนห้องเรียนดนตรี หรือโรงเรียนมีแผนการเรียนโครงสร้างดนตรี จะมีโอกาสประสบความสำเร็จในการประกวดวงโยชวาทิตสูง ทั้งนี้โรงเรียนจะมีนโยบายสนับสนุนให้นักเรียนได้เข้าประกวดเป็นประจำทุกปี เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านวงโยชวาทิตส่งผลให้นักเรียนมีทักษะทางดนตรีมากขึ้น โรงเรียนที่ได้รับรางวัลการประกวดวงโยชวาทิตทุกวงจะมีปัญหาแต่ปัญหาของแต่ละโรงเรียนจะแตกต่างกัน คณะผู้บริหาร ครู จะประสานงานช่วยกันแก้ปัญหาจนทำให้ประสบความสำเร็จในการประกวด การประกวดแต่ละครั้งวงโยชวาทิตจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะต้องเดินทางไปประกวดในส่วนกลาง หรือในกรุงเทพมหานคร ทำให้เสียเวลาเดินทางและค่าใช้จ่าย แนวทางการพัฒนาควรมีหน่วยงาน หรือสถาบันอุดมศึกษาจัดการประกวดวงโยชวาทิตในรูปแบบต่าง เช่น กาประกวดวงดุริยางค์เครื่องลม วงเล็ก การประกวดวงโยชวาทิตนั่งบรรเลง การประกวดการแปรชบวน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งนี้จะทำให้มีการพัฒนางวงโยชวาทิตในภูมิภาคอีกทั้งเป็นการเตรียมวงโยชวาทิตเข้าประกวดในส่วนกลางระดับชาติ และระดับนานาชาติต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการใช้ผลการวิจัย

จากการศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านวงโยธาวิท วงโยธาวิทที่มีผลงานหรือประสบผลสำเร็จในการประกวดได้ข้อสรุปว่า การฝึกซ้อมจะต้องเป็นไปอย่างจริงจัง และเข้มข้น อีกทั้งมีความพร้อมในด้านต่างๆ โรงเรียนที่นำผลการวิจัยไปใช้จะต้องปรับเปลี่ยนตามสภาพกาล และบริบทของโรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการฝึกซ้อมวงโยธาวิทโรงเรียนมัธยมศึกษา

ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.2 ควรทำวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวงโยธาวิทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ที่ให้ทุนสนับสนุนการทำวิจัยในครั้งนี้ ของคุณคณະนักเรียนวงโยธาวิทมัธยมศึกษาที่อยู่ในจังหวัดมหาสารคาม จังหวัดกาฬสินธุ์ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลรวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่ช่วยให้วิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมพลศึกษา. (2559). *แนวทางการจัดประกวดวงโยธาวิท*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ เอส.ออฟเซ็ท กราฟฟิค ดีไซน์.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.
- ถวัลย์ชัย สอนมณฑา. (2547). *วงโยธาวิท*. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- นิพัทธ์ กาญจนะหุต. สัมภาษณ์, 2 กันยายน 2562
- นิตนัย พิงยา.(2559) *แนวทางการฝึกซ้อมเพื่อพัฒนาเสียงรวมวงของวงซิมโฟนิคแบนด์นักเรียน*. บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท
- วานิช ไปตะวนิช. สัมภาษณ์, 28 สิงหาคม 2562
- สุกรี เจริญสุข. (2541) *คู่มือดนตรีปลูกคอกไม้ด้วยหัวใจ*. นครปฐม: วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล.